

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Hargaša a členov senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. v právnej veci žalobcu: **A.**, nar. X., bytom B., **zast. advokátom: JUDr. T.**, B., proti žalovanému: **Krajský pozemkový úrad v B.**, Krížna 52, B., v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 1134/227/05 zo dňa 12. septembra 2005 o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v B. č. k. 1 S 342/2005 -25 zo dňa 17. mája 2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v B. č. k. 1 S 342/2005 - 25 zo dňa 17. mája 2007 **z m e ň u j e** tak, že rozhodnutie žalovaného č. 1134/227/05 zo dňa 12. septembra 2005 v spojení s rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu v B. 5822-2/2004/D zo dňa 17. mája 2005 **z r u š u j e** a vec **vracia žalovanému na ďalšie konanie.**

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi na účet jeho právneho zástupcu JUDr. T. H., č. účtu X. vedený v S., a. s. náhradu trov konania v sume 9 814,--Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd zamietol žalobu žalobcu ako nedôvodnú podľa § 250j ods. 1 O.s.p.. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 250k ods. 1 O.s.p. a žalobcovi náhradu trov nepriznal, keď tento nebol v konaní úspešný. Žalobou sa žalobca domáhal postupom podľa druhej hlavy piatej časti O.s.p. preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného zo dňa 12.9.2005 č. 1134/227/05, ktorým bolo potvrdené prvostupňové rozhodnutie vydané Obvodným pozemkovým úradom v B. č. j. 5822-2/2004/D zo dňa 17.5.2005 o zastavení konania o uplatnenom reštitučnom nároku žalobcu na navrátenie vlastníctva k pozemku vedenému v PK vl. č. X. ako parc. č. 54873, záhrada vo výmere 955 m² nachádzajúcej sa v kat. úz. B. – V. podľa § 30 ods. 1 písm. i/ správneho poriadku. Žalobca nezákonnosť napadnutých rozhodnutí videl v ich nepreskúmateľnosti, keď v merite veci správne orgány nerozhodovali a nevykonali dokazovanie. Prvostupňový správny orgán rozhodol len procesne tak, že toto nové reštitučné konanie zastavil svojím rozhodnutím zo dňa

17.5.2005 s odôvodnením, že vo veci už bolo právoplatne rozhodnuté v roku 1993. Žalovaný neskúmal dôvody odvolania žalobcu, potvrdil napadnuté rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v B. bez riadneho preskúmania a dokazovania. Svoje potvrdzujúce rozhodnutie odôvodnil poukazom na res iudicata a poukázal na § 1 zák. č. 503/2003 Z. z. s tým, že tento zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa zák. 229/91 Zb.. Žalovaný nepostupoval v súlade s § 59 a nasl. zák. č. 71/1967 Zb., inak by došiel k záveru, že prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu sa musí zrušiť, pre nevykonanie riadneho dokazovania. Žalobca tvrdil, že žiadané vlastníctvo k predmetnému pozemku mu nebolo vydané podľa zák. č. 229/91 Zb., hoci tak malo byť, a preto pôvodné rozhodnutie Pozemkového úradu B. - mesto č. j. 894/92/Va na vydanie nehnuteľnosti už nie je právne významné na nové posúdenie reštitučného nároku žalobcu podľa novej právnej úpravy. Krajský súd preskúmaním napadnutých rozhodnutí a ďalšej písomnej dokumentácie dospel k záveru, že postup správnych orgánov konajúcich vo veci nového reštitučného nároku bol správny. Krajský súd zistil, že tomuto reštitučnému nároku predchádza už meritórne rozhodnutie (rozhodnutie zo dňa 17.1.1993, č.j. 894/92/Va, právoplatné dňa 7.5.1993) a tak ako správne orgány, tak i krajský súd nevzhladol žiadne nové okolnosti skutkového stavu, ktoré by privodzovali možnosť nového meritórneho rozhodnutia vo veci uplatneného nároku. Ani zmena spočívajúca v právnom nástupníctve pôvodných vlastníkov podľa názoru krajského súdu takouto skutočnosťou nie je.

Včas podaným odvolaním rozsudok súdu prvého stupňa napadol žalobca. Navrhol odvolaciemu súdu rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na nové rozhodnutie, alebo žalobe žalobcu úplne vyhovieť a zrušiť rozhodnutia Krajského pozemkového úradu v B. č. 1134/227/05 zo dňa 12.9.2005 a Obvodného pozemkového úradu v B. č. 5822-2/2004/D zo dňa 17.5.2005. V odvolaní krajskému súdu vytýka, že sa s právnym nárokom žalobcu na vydanie žiadanej nehnuteľnosti nezaoberal. Žalobca má za to, že krajský súd sa neriadil § 1 zák. č. 503/2003 Z. z. hoci tak mal. Bez ohľadu, ako pôvodne správne orgány rozhodli pred účinnosťou cit. zákonného ustanovenia, mali vo veci opäť rozhodovať. Nakoľko zákon výslovne uvádza, že upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa osobitného predpisu (zák. č. 229/1991 Zb. a zák. č. 330/1991 Zb.). Rozhodnutia správnych orgánov ako aj prvostupňového súdu sú nesprávne, v rozpore so zákonom, a preto sú nepreskúmateľné.

V písomnom vyjadrení na odvolanie žalovaný navrhol napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdiť. Opätovne poukázal na to, že správny orgán konanie zastaví, ak sa v tej istej veci právoplatne rozhodlo a skutkový stav sa podstatne nezmenil. Správny orgán je povinný pri reštitučnom konaní postupovať v zmysle platnej právnej úpravy, kde v zmysle reštitučného zákona č. 503/2003 Z. z. § 1 zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané v zmysle osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 229/91 Zb..

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) na nariadenom pojednávaní (§ 214 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v intenciách dôvodov, ktoré boli uplatnené v podanom odvolaní a dospel k záveru, že odvolanie bolo podané dôvodne.

Podľa § 244 ods. 1 O.s.p. v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

V intenciách ustanovení druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku „Rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov“ sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu (§ 247 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 250i ods. 1 O.s.p. pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia.

Podľa § 250i ods. 3 O.s.p. pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu súd prihliadne len na tie vady konania pred správnym orgánom, ktoré mohli mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

Podľa § 250i ods. 1 O.s.p. ak súd po preskúmaní rozhodnutia a postupu správneho orgánu v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe (ďalej len „v medziach žaloby“) dospel k záveru, že rozhodnutie a postup správneho orgánu v medziach žaloby sú v súlade so zákonom, vysloví rozsudkom, že sa žaloba zamietá.

Z predloženého administratívneho spisu žalovaného odvolací súd zistil:

Žalobca si dňa 22.12.2004 na Obvodnom pozemkovom úrade v B. podľa § 5 ods. 1 zák. č. 503/2003 Z. z. uplatnil právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom vedených na Pkn.vl. X., teraz na LV č. X., p. č. 5487/3 záhrady vo výmere X.m² kat. územia B. – V.. Ako dôvod uplatnenia navrátenia vlastníctva k pozemku uviedol, že pôvodný vlastník (jeho otec V. /B./ H., r. č. X., naposledy bytom S., B., občan Slovenskej republiky, ktorý zomrel X. bol donútený v tiesni uzavrieť kúpnu zmluvu za nápadne nevýhodných podmienok, nakoľko na uvedenom pozemku mienil stavať rodinný dom. I. B., V. ho vyzval podpísať kúpnu zmluvu, ktorú sám vyhotovil a neumožnil o nej jednať. Zároveň vlastníčkovi oznámil, že v prípade ak nebude súhlasiť s dobrovoľným výkupom požiada ObNV o vyvlastenie pozemku. K žiadosti okrem iných pripojil predmetnú kúpnu zmluvu, úmrtný list otca, doklad o právnom nástupníctve, výpis z pkn. vl. č. X., LV. č. X., podľa ktorého vlastníkom predmetného pozemku v čase podania žiadosti bola právnická osoba O., s. r. o., B., J.. V spise je pripojené rozhodnutie Pozemkového úradu B. – mesto zo dňa 17.1.1993 č. j. 894/92/Va, podľa ktorého Pozemkový úrad B.-mesto podľa § 46 zák. č. 71/67 Zb. o správnom konaní a § 9 ods. 4 zák. č. 229/91 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a k poľnohospodárskemu majetku v znení zák. č. 93/92 Zb. rozhodol o uplatnenom nároku V. tak, že V. H., bytom S., B. nespĺňa podmienku zákona uvedenú v § 6 ods. 1 písm. k/, a nie je vlastníkom nehnuteľnosti zapísanej vo vl. č. PK X. parc. č. 5487/3 záhrada vo výmere X.m². Rozhodnutie bolo odôvodnené tým, že dňa 28.9.1992 si účastník konania uplatnil nárok na vydanie nehnuteľnosti. Povinnú osobu G. vyzval na vydanie nehnuteľnosti. Ten sa vyjadril dňa 18.11.1991, že nehnuteľnosť nemôže vydať, lebo je z väčšej časti zastavaná. Pozemkový úrad zistil, že účastník konania uzavrel zmluvu dňa 30.4.1970 dobrovoľne, pričom účastník konania nepreukázal, že by konal v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, keďže boli zachované vtedy platné cenové predpisy. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 20.3.1993. Na základe toho dňa 17.5.2005 vydal Obvodný pozemkový úrad v B. rozhodnutie č. j.: 5822-2/2004/D, ktorým podľa § 30 ods. 1 písm. i/ správneho poriadku zastavil reštitučné konanie podľa zákona č. 503/2003 Z. z. začaté na základe uplatneného nároku A. na navrátenie vlastníctva k pozemku vedenému v Pk. vl. č. X. ako parc. č. 54873, záhrada vo výmere X.m² nachádzanej sa v kat. úz. B. - V.. Svoje rozhodnutie prvostupňový správny orgán odôvodnil tým, že v danej veci je prekážkou

konania vec rozhodnutá (rozhodnutie č. j. 594/92/Va, právoplatné dňa 7.5.1993), ktorým pozemkový úrad určil, že právny predchodca žalobcu, V. H., nie je vlastníkom uvedenej nehnuteľnosti, keď nespĺňa podmienku zákona uvedenú v § 6 ods. 1 písm. k/ O.s.p. a teda týmto rozhodnutím sa meritórne rozhodlo o reštitučnom nároku k pozemku uplatnenému i podľa zákona č. 503/2003 Z. z.. V danej novej reštitučnej veci k zmene skutkového stavu nedošlo, pretože sa jedná o ten istý pozemok a ten istý spôsob jeho prechodu na štát z pôvodného vlastníka V., pričom čiastočná zmena spočíva v tom, že účastníkmi sú právni nástupcovia pôvodných vlastníkov. Žiadateľom podľa zákona č. 503/2003 Z. z. je A. - syn pôvodného vlastníka V., ktorý medzitým zomrel, o ktorého nároku bolo rozhodnuté podľa zákona č. 229/1991 Zb. a povinnou osobou, resp. držiteľom a vlastníkom reštituovaného pozemku je ku dňu účinnosti zákona č. 503/2003 Z. z. právnická osoba O. s. r. o., ako právny nástupca H., ktorý ho odpredal na základe kúpnej zmluvy v r. 2002 terajšiemu držiteľovi. Rozhodnutím žalovaného č. 1134/227/05 zo dňa 12.9.2005 v podstate odvolanie žalobcu proti rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu bolo zamietnuté a rozhodnutie bolo potvrdené, keď sa žalovaný stotožnil s právnym názorom vysloveným v napadnutom rozhodnutí.

Účelom príslušných reštitučných zákonov (zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení neskorších predpisov, zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov, zákon č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov a pod.) je zmiernenie následkov niektorých majetkových a iných krívd, ktoré vznikli v tzv. rozhodnom období (t. j. od 25. februára 1948 do 1. januára 1990), toto zmiernenie potom môže spočívať len v tom, že štátom odňaté veci budú vydané (vrátené) tomu, komu boli odňaté, a keď táto osoba už nežije, jeho blízkym príbuzným alebo iným osobám, ktoré určujú tieto zákony. Uplatnenie reštitučného nároku je hmotnoprávnym úkonom, ktorý oprávnená osoba musí vykonať na príslušnom orgáne štátnej správy (napr. na pozemkovom úrade) a zároveň vyzve povinnú osobu na vydanie vecí. Reštitučný nárok na vydanie vecí znamená iba obnovu predchádzajúceho stavu a zakladá právo oprávnenej osoby na navrátenie vlastníckeho práva. Až po realizácii tohto práva na „vydanie vecí“ v zmysle reštitučných zákonov si môže oprávnená osoba počínať ako vlastníkom vecí, t. j. okrem iného domáhať sa vydania vecí v zmysle jej faktického odovzdania, resp. vypratania. Reštitučné predpisy neboli vydané za tým účelom, aby spôsobili zánik vlastníckeho práva oprávnených osôb, ale aby im uľahčili obnovenie tohto vlastníckeho práva. Preto ak došlo k zabratiu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku, resp. finančnej náhrady domáhala (pozri aj Uznesenie Ústavného súdu SR III. ÚS 178/06 z 20. júna 2006).

Článkom 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa vlastníkovi priznáva ochrana vlastníctva. Nemožno pochybovať o tom, že právne účinky nadobudnutia vlastníctva (v danom prípade na základe reštitučného zákona) nastanú až vtedy, keď štátny orgán vykoná úkon, bez ktorého vlastnícke práva nevznikajú. Povinnosťou štátu nie je vytvoriť každému príležitosť, aby nadobudol vlastníctvo, ale na druhej strane štát nesmie prekážať nadobudnutiu vlastníctva.

Podľa § 1 ods. 1 písm. a/ zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len ako zákon o pôde) zákon sa vzťahuje na pôdu, ktorá tvorí poľnohospodársky pôdny fond alebo do

neho patrí a v rozsahu ustanovenom týmto zákonom i na pôdu, ktorá tvorí lesný pôdny fond (ďalej len „pôda“).

Podľa § 9 ods. 1, 4 zákona o pôde Nárok uplatní oprávnená osoba na pozemkovom úrade a zároveň vyzve povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti. Povinná osoba uzavrie s oprávnenou osobou do 60 dní od podania výzvy dohodu o vydaní nehnuteľností. Ak nedôjde k dohode podľa odseku 1, rozhodne o vlastníctve oprávnenej osoby k nehnuteľnosti pozemkový úrad.

Podľa § 1 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom (ďalej len reštitučný zákon) tento zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo **vydané** podľa osobitného predpisu (zák. č. 229/1991 Zb.). Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria

- a) poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria,
- b) lesný pôdny fond.

Predpokladom navrátenia vlastníctva k pozemkom alebo priznania náhrady za nehnuteľnosti, ktoré nie je možné vydať podľa reštitučného zákona bolo, aby si oprávnená osoba uplatnila reštitučný nárok na pozemkovom úrade v zmysle § 5 ods. 1 uvedeného zákona a súčasne preukázala splnenie zákonných podmienok oprávnenej osoby ustanovených v § 2 ods. 1, 2, ako aj, že žiadané nehnuteľnosti prešli v zákonnej dobe (od 25.2.1948 do 1.1.1990) na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku skutočností taxatívne ustanovených v § 3 ods. 1, 2, 3, právo na navrátenie vlastníctva alebo priznanie náhrady si oprávnená osoba uplatnila v lehote ustanovenej v § 5 ods. 1 (do 31.12.2004) a žiadané pozemky ku dňu odňatia mali charakter pôdy podľa § 1 ods. 1 ako aj, že žiadané nehnuteľnosti **neboli vydané** podľa zákona o pôde (zákon č. 229/1991 Zb.).

Podľa § 5 ods. 2, 3, 5 reštitučného zákona rozhodnutie o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 6 ods. 2 a 3 vydá obvodný pozemkový úrad. Na konanie podľa ods. 2 sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní. Proti rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu podľa ods. 2 a 4 možno podať opravný prostriedok na súde.

Zákon č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom (ďalej len zákon) upravuje reštitúciu pozemkov, ktoré sú podľa príslušných predpisov súčasťou poľnohospodárskeho, resp. lesného pôdneho fondu. Podľa § 2 zákona č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu v znení neskorších predpisov, tento fond tvoria okrem iného aj záhrady. Tzv. druhý reštitučný zákon o pôde umožňuje každému, kto v lehote do 31.12.1992 nevyužil oprávnenie dané zákonom č. 229/1991 Zb. a každému, komu nebola pôda podľa tohto zákona vrátená, aby si uplatnil podľa zák. č. 503/2003 Z. z. nárok na navrátenie vlastníctva k pozemku alebo poskytnutia finančnej náhrady, ak pozemok nie je možné vydať. O vrátenie vlastníctva prípadne finančnú náhradu môže teda požiadať každý, kto svoj nárok neuplatnil podľa zák. č. 229/1991 Z. z., ako i ten kto už v roku 1992 o vrátenie pôdy žiadal, ale jeho žiadosti vyhovené nebolo a pozemok mu vydaný nebol.

Z vyššie uvedeného je potom zrejmé, že ak v prípade bolo už rozhodnuté o uplatnenom nároku v zmysle zákonných ustanovení zák. č. 229/1991 Zb. pri použití všeobecných zákonných ustanovení správneho poriadku, takéto rozhodnutie nezakladá stav „veci právoplatne rozhodnutej“ pri uplatnenom reštitučnom nároku uplatneného podľa zákonných ustanovení zák. č. 503/2003 Zb.. Preto podľa právneho názoru odvolacieho súdu

neboli v danom prípade splnené podmienky pre použitý postup správneho orgánu podľa § 30 ods. 1 písm. i/ správneho poriadku a mal sa s uplatneným reštitučným nárokom v merite zaoberať.

Vychádzajúc z uvedeného Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací napadnutý rozsudok Krajského súdu v B. podľa § 220 ods. 1 O.s.p. a poukazom na § 250ja ods. 3 O.s.p. zmenil a rozhodnutia správnych orgánov oboch stupňov zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 250k ods. 1 OSP a s poukazom na § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 224 ods. 1 a 2 OSP, nakoľko žalobca v súdnom konaní mal úspech a patrí mu preto náhrada trov súdneho konania v sume 9 814,--Sk. Výška priznanej náhrady trov konania pozostáva zo súdneho poplatku zaplateného za žalobu a za odvolanie vo výške 2 000,--Sk (t. j. 4 000,--Sk) a z trov právneho zastúpenia žalobcu advokátom, ktoré tvorí tarifná odmena vypočítaná podľa § 11 ods. 1 Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie na súd – žaloba) po 1 154,--Sk s paušálnou náhradou (§ 16 ods. 3 cit. vyhlášky) dvakrát po 150,--Sk, za jeden úkon právnej služby (písomné podanie na súd - odvolanie) odmena vo výške 1 371,--Sk s paušálnou náhradou v sume 178,--Sk a za jeden úkon právnej služby (zastupovanie na odvolacom pojednávaní) odmena vo výške 1 466,--Sk s paušálnou náhradou v sume 191,--Sk. Náhradu trov konania v celkovej sume 9 814,--Sk je žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi na účet jeho právneho zástupcu (č. účtu X., vedený v S., a. s.) v súlade s § 149 ods. 1 OSP.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

V B. dňa 22. októbra 2008

JUDr. Jozef Hargaš, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Peter Szimeth